

Jan Feersma Hoekstra: basiskennis goede landbouw verdwijnt

'Landbouw is geen industrieel proces'

Denkfouten zorgen ervoor dat de landbouw en veehouderij een moeizame toekomst tegemoet gaan. Het roer moet om, vindt Jan Feersma Hoekstra van Agriton. Het kortetermijndenken, met de nadruk op een zo hoog mogelijke productie, heeft geen toekomst. De aandacht moet gaan naar een goede gezondheid van bodem en vee. Microbiologie lijkt hierbij het toverwoord.

Het wordt tijd dat niet alleen boeren, maar ook de politiek het belang in gaan zien van een goede bodem. Anders komt de voedselvoorziening van de wereldbevolking al snel in gevaar, stelt Jan Feersma Hoekstra, directeur bij Agriton. "Als we op deze voet doorgaan, voorspel ik dat we binnen twee generaties grote problemen hebben."

De bodemvruchtbaarheid neemt vooral af doordat de bodem wordt 'gevoed' met zouten. "Neem bijvoorbeeld de stikstofbemesting van tarwe. Gemiddeld krijgt een hectare tarwe 225 kilogram stikstof uit kunstmest. De opbrengst met stikstof ligt op zo'n 10 ton per hectare. Maar zonder stikstof is de opbrengst ongeveer 6 ton. De stikstof zorgt dus niet voor 10 ton tarwe, maar slechts voor 4 ton. Een groot deel van de stikstof komt in de bodem

'Een gezonde landbouw kan niet zonder subsidie'

terecht. En dat is slecht voor het bodemleven. Het bodemleven heeft geen stikstofzouten nodig, maar juist koolstof." De zouten in kunstmest maken het organisch materiaal en de microbiologie in de bodem kapot. "Als we meer productie willen, moeten we de microbiologie in de bodem voeden met organisch materiaal. En niet met zouten uit kunstmest. De bodem is niet blij met zout", stelt Feersma Hoekstra. Vaste mest is volgens hem een veel beter alternatief, zowel in de veehouderij als in de akkerbouw.

Ook het beregenen van gewassen werkt volgens hem verzilting van de grond in de hand. "Wanneer je beregent op een warme bodem met koel water, verdampt het water en blijft het zout achter. Druppelirrigatie is een veel betere oplossing", meent de directeur. "Want op een zilte grond groeit nu eenmaal niet zo veel."

DENKFOUTEN

Niet alleen het zout in de bodem zorgt voor een verminderde bodemvruchtbaarheid. Er worden in zijn ogen nog een aantal denkfouten gemaakt. "Kijk bijvoorbeeld naar de bredere banden in de akkerbouw. Daar wordt steeds vaker mee

gewerkt om de bodem te ontzien. Maar vervolgens maken we de machines zwaarder, waardoor de krachten op de bodem juist toenemen en de grond meer dichtslibt. De verdichting neemt toe en het vochthoudend vermogen af."

Niet alleen in de akkerbouw, maar ook in de veehouderij is er reden tot zorg. Ook daar worden denkfouten gemaakt. "Koeien gaan gemiddeld na drie lactaties naar de slacht, omdat de koe ons managementsysteem niet aankan. Maar pas na vijf lactaties zit de koe op haar productietop. Als de koe meer lactaties meegaat, kunnen de opfokkosten over meerdere jaren worden verspreid." Koeien kunnen volgens Feersma Hoekstra meer lactaties mee als ze minder op de toppen van hun kunnen hoeven te produceren en als er meer aandacht komt voor het voeden van de microbiologie van de pens. "Boeren moeten weten wat de microbiologie van de pens aan voedingsstoffen nodig heeft. Als je de pens niet goed voedt, produceert de koe niet en slijt het dier snel. Eigenlijk zou elke veehouder en veevoederadviseur een cursus microbiologie moeten volgen. We voeden onze koeien meer en meer als varkens. En dat zijn alleseters, geen herkauwers."

HOGЕ PRODUCTIE VOOROP

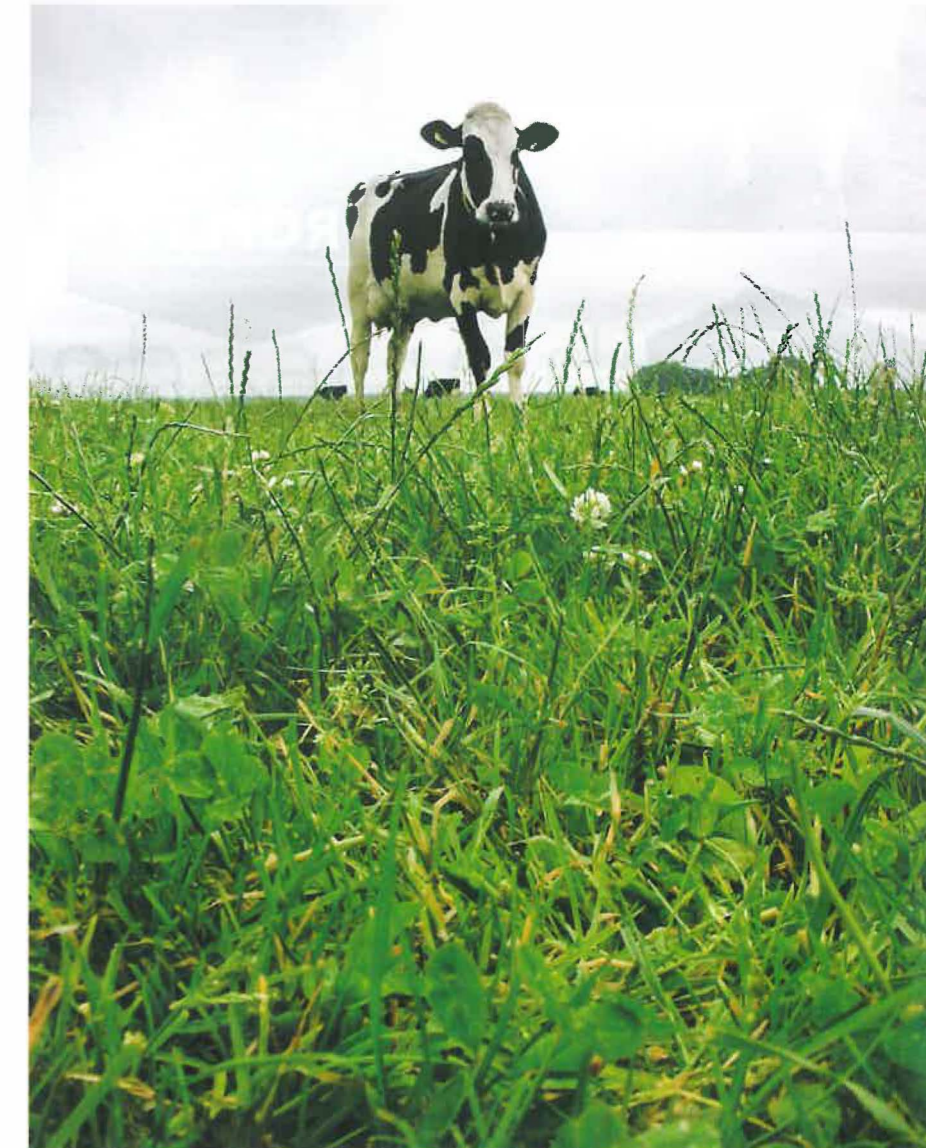
Dat er denkfouten worden gemaakt, komt volgens de directeur vooral doordat er op de korte termijn wordt gedacht, waarbij een zo hoog mogelijke productie voorop staat. Hij neemt het de boeren niet kwalijk. Door de industrie en politiek

worden ze gedwongen tot hoge producties, waarbij de aandacht voor een gezonde landbouw en veehouderij op de lange termijn soms uit het oog wordt verloren. "Landbouwproducten worden steeds meer gezien als grondstoffen voor de verwerkende industrie. Die industrie eist een zo hoog mogelijke productie voor een zo laag mogelijke prijs. Om te overleven, gaan boeren daarin mee. Maar landbouw is geen industrieel proces." De politiek helpt de boeren ook al niet. "In de politiek wrót ook op de korte termijn gedacht. Het grotere plaatje met wat op de lange termijn goed is voor de land- en tuinbouw en het milieu, is uit het oog verloren." Daardoor veranderen de regels voortdurend en krijgen boeren met steeds meer regels te maken. De politiek is volgens Feersma Hoekstra niet meer dienend, maar maakt het de boeren vooral lastig. "Er zijn ondertussen zo veel toeters en bellen bij gekomen, dat een boer nauwelijks meer tijd heeft om met zijn vak bezig te zijn. Hoeveel veehouders kunnen nog een veevoederrantsoen maken?", vraagt hij zich af. Volgens de directeur kan de politiek er beter voor zorgen dat de landbouw weer prioriteit krijgt en dat er meer subsidie beschikbaar komt. "Als je kostenverhogende voorwaarden schept, zul je daar bij een concurrerende land- en tuinbouw iets tegenover moeten stellen. Anders gaat de sector kapot. Het belang van de landbouw wordt onderschat, zowel door de politiek als de consument. Misschien moeten boeren eens één dag Amsterdam niet van melk voorzien", oppert hij. "Een gezonde Europese landbouw kan niet zonder subsidie. Pas als boeren voldoende verdienen, kan de focus af van topproducties, is schaalvergroting niet noodzakelijk en kunnen de koeien weer naar buiten."

KENNIS VERDWIJNT

Ook in het agrarisch onderwijs ligt de nadruk volgens Feersma Hoekstra steeds meer op de productie en verdwijnt de kennis over een duurzame landbouw. "Het systeemdenken is uit het onderwijs verdwenen. Er worden steeds meer specialisten opgeleid. Dat is op zich niet erg, maar er zijn ook generalisten nodig om het totaalplaatje voor ogen te houden. De basiskennis over goede landbouw moet terugkomen."

In het onderwijs, de politiek en op het boerenfront moet er volgens de directeur vooral andersom worden gedacht. "Niet uitgaan van productie, maar van een gezonde visie op de bodem en diergezondheid. Waarbij het voeden van de microbiologie het belangrijkste is, zowel

Voor een duurzame landbouw moeten zowel de microbiologie van de koe als de bodem worden gevoed.

in de bodem als bij de koeien." Boeren moeten zich volgens hem in ieder geval bewust zijn van de denkfouten die worden gemaakt bij het denken op korte termijn. Bewustwording is een eerste stap, waarna ze andere keuzes kunnen maken.

Bijvoorbeeld door meer aandacht te besteden aan de microbiologie. Al is het wel fijn als de Europese politiek de boeren een handje helpt. ■

Tessa Nederhoff

Gezonde landbouw

Een gezonde landbouw hoeft volgens Jan Feersma Hoekstra niet ingewikkeld te zijn. Enkele maatregelen die boeren kunnen nemen:

- Integreer melkveehouderij en akkerbouw in een modern bedrijf. Zo kun je kosteloos het mestoverschot wegwerken en draag je bij aan een betere bodemgezondheid.
- Stop met het gesleep van organisch materiaal van cultuurgrond naar verwerkers. Boeren kunnen het materiaal beter lokaal gebruiken, het scheelt kosten en geeft voeding aan de bodem.
- Zet meer in op dubbeldoelrassen in de melkveehouderij. Je bent dan minder afhankelijk van alleen de melkprijs en krijgt sterker vee.